Co-funded by
the European Union

EuroCivic Lab

EuroCivic Lab projektas: Europos tapatybės stiprinimas ir pilietiškumo stiprinimas per DVT, socialinį aktyvizmą ir „gyvųjų laboratorijų“ metodiką mokykliniame ugdyme

WP2
Mokytojų mokymo rinkinys, skirtas Europos tapatybės stiprinimui per novatoriškus mokymo metodus

ES iššūkiai mūsų laikais

Ourania Maria Ventista
Iwan Kasprzyk
Grigorios Arkoumanis
Katharine Sarikakis

Turinys

1. Įvadas 3

1.1 Tikslas ir tikslinė auditorija 3

1.2 Aktualumas ES ir pasauliniame kontekste 4

1.3 Vadovo struktūros apžvalga 6

2. Tikslai ir mokymosi rezultatai 9

2.1 Mokymosi tikslai 9

2.2 Pagrindinės kompetencijos 9

3. ES iššūkiai 10

3.1 Kokie iššūkiai paskatino ES sukūrimą? 10

3.2 Dabartiniai ES iššūkiai 11

1. Euroskepticizmas: „Brexit“ ir pasitikėjimo erozija 11

2. Europa kaip krizės valdytoja: fiskalinė nesantaika ir ekonominės įtampos 13

3. Europa kaip taikos projektas: ginkluotų konfliktų sugrįžimas 15

4. Migracija ir karas 15

5. Klimato kaita ir perėjimas prie ekologiškos ekonomikos 18

6. Skaitmeninė ir technologinė atskirtis 22

3.3 Europos Sąjungos stiprinimas: demokratija, dalyvavimas ir teisinė valstybė 24

4. Veiksmų kryptys ir jaunimo įtrauktis 26

5. Rekomendacijos švietimo ir metodikos srityje 29

5.1 Mokymo strategijos 29

5.2 Skaitmeniniai įrankiai ir ištekliai 30

Projekto partneriai

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

5.3 Novatoriški mokymosi metodai 31

5.4 Vertinimo metodai 32

6. Santrauka ir pagrindinės išvados 35

6.1 Pagrindinių sąvokų apibendrinimas 35

6.2 Refleksijos klausimai 36

6.3 Praktinis pritaikymas 36

7. Savęs vertinimas ir testo klausimai 38

7.1 Savęs vertinimo klausimai 38

7.2 Žiniomis pagrįsti klausimai 38

7.3 Praktiniai uždaviniai 40

Nuorodos 42

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

1. Įvadas

1.1 Tikslas ir tikslinė auditorija

XXI amžius pasižymi sparčiais technologijų, ekonomikos ir visuomenės pokyčiais. Šiame vadove daugiausia dėmesio skiriama kai kuriems iššūkiams, su kuriais susiduria Europos Sąjunga (ES), pavyzdžiui, finansų krizei ir infliacijai, klimato kaitai ir migracijai. Be to, jame nagrinėjami nauji iššūkiai, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto (DI) skaitmeninė atskirtis ir energetikos krizė. Šio vadovo medžiaga skirta supažindinti su šiomis pagrindinėmis sritimis. Be to, jame siekiama supažindinti su jaunimo įtraukimu, studentų iniciatyvomis ir bendradarbiavimo tinklais, kurie galėtų būti įgyvendinti siekiant spręsti šiuos iššūkius.

Šis vadovas yra skirtas daugiausia pedagogams, ypač tiems, kurie moko 10 - 15 metų amžiaus mokinius, mokyklų vadovams, taip pat bendruomenių ir pilietinės visuomenės lyderiams. Be to, juo siekiama remti kitus žmones, atliekančius mokymo ir švietimo funkcijas, įskaitant tuos, kurie dalyvauja mokymosi visą gyvenimą arba suaugusiųjų švietimo programose. Ši medžiaga taip pat gali būti naudinga politikos formuotojams, siekiantiems susipažinti su ES iššūkiais ir galimomis iniciatyvomis švietimo srityje.

Šiuo tekstu siekiame ypač remti mokytojus jų profesiniame mokymesi ir mokyme ES susijusiomis temomis, kurios gali būti laikomos temomis, turinčiomis pasaulinę, bet taip pat nacionalinę ir vietinę reikšmę pilietiniame ugdyme. Pateikiame įvadinę medžiagą ir pasiūlymus, kaip šį teorinį turinį pritaikyti klasėje, todėl „EuroCivic Lab“ projektas skirtas ne tik 10 - 15 metų mokinių mokytojams, bet ir bet kurio lygio mokytojams, kurie gali pasinaudoti šia apžvalga. Kviečiame visus pedagogus konstruktyviai naudoti šią mokymo medžiagą ir pritaikyti ją savo mokymo kontekstui ir mokinių poreikiams.

Klausimas, su kokiais iššūkiais susiduria ES, yra svarbus, nes juos identifikavus galima geriau remti piliečius, turinčius pasaulinio pilietiškumo įgūdžių. Kitaip tariant, informuoti piliečiai gali priimti geresnius sprendimus dėl to, kaip dalyvauti viešuosiuose reikaluose vietos,

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

nacionaliniu, Europos ir galiausiai pasauliniu lygmeniu. Tikslas yra suprasti iššūkius demokratijai ir demokratinėms sistemoms kaip kontekstinę problemą, viena vertus, ir kaip raginimą imtis veiksmų, kita vertus. Be to, ši medžiaga gali būti naudinga siekiant švietimo tikslų tiems, kurie yra nauji ES, taip pat prisidėti prie demokratinio atsparumo, socialinės integracijos ir įtraukties stiprinimo. Labai svarbu nustatyti šiuos iššūkius, kad būtų galima būti pilietiškai budriems ir laiku reaguoti į į laikui bėgant kylančius pokyčius. Be to, jaunų studentų įtraukimas taip pat yra labai svarbus sprendžiant šiuos iššūkius kaip ES piliečiams.

1.2 Aktualumas ES ir pasauliniame kontekste

Kai kurių iššūkių, su kuriais susiduria ES piliečiai ir šalys, nagrinėjimas yra produktyvus būdas geriau suprasti, kaip yra struktūrizuota Europos politinė sistema institucijų atžvilgiu ir kaip valstybės narės yra raginamos reaguoti tiek kaip nacionaliniu, tiek kaip tarptautiniu mastu susiję veikėjai. Prieš pereidami prie iššūkių, skaitytojai turi suprasti, kad šie iššūkiai kyla ES, tačiau jie nuolat susiję su pasauliniu kontekstu. Pavyzdžiui, šie iššūkiai dažnai reikalauja pasaulinių sprendimų, kad būtų veiksmingai sprendžiami, net jei ES gali kurti savo iniciatyvas.

Be to, ES sudarančios nacionalinės valstybės taip pat yra tarptautinių organizacijų, taip pat regioninio bendradarbiavimo grupių narės, siekdamos skatinti ir stiprinti savo politinę ir ekonominę padėtį. Tokios tarptautinės organizacijos yra Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija (NATO) ir Jungtinės Tautos (JT). Be to, yra regioninių bendradarbiavimo grupių, pavyzdžiui, Pietryčių Europos bendradarbiavimo procesas (SEECP), Vidurio Europos Vyšegrado grupė arba Vyšegrado ketvertas (V4). V4 yra keturių Vidurio Europos šalių (Vengrijos, Čekijos, Lenkijos ir Slovakijos) kultūrinis ir politinis aljansas. Kita grupė yra Vidurio Europos iniciatyva (CEI).

Kitas tokių organizacijų pavyzdys yra Britų sandrauga (The Commonwealth), kuri po imperijos ir kolonijinės eros veikia kaip tarpvyriausybinė organizacija, kurią sudaro 56 valstybės narės,

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

daugiausia iš buvusios Britų imperijos teritorijų. Ši organizacija neturi griežtos politinės struktūros. Šioje anglo-centrinėje organizacijoje dalyvauja Australija, Kanada, Naujoji Zelandija, Indija, Pietų Afrika ir Kipras. Nors Britų sandrauga nėra Europos pobūdžio organizacija, kaip NATO, ji veikia kaip tarpvyriausybinis forumas, skatinantis tarpkultūrinį dialogą, bendras vertybes ir bendradarbiavimą tarp 2,7 milijardo žmonių ir tarp nuolat įtampą patiriančių šalių, pavyzdžiui, Indijos ir Pakistano. Daugumos ES valstybių narių dalyvavimas kitose tarptautinėse ir regioninėse organizacijose suteikia puikią galimybę suprasti, kokie sudėtingi yra tarptautinės santykiai, kaip toks pasaulinis veikėjas kaip Europos Sąjunga yra susijęs ir sąveikauja su kitais pasauliniais veikėjais bei kaip šie santykiai formuoja pasaulinę bendruomenę.

Be to, ES yra vienas iš pagrindinių pasaulinių veikėjų, darantis įtaką fiskalinės, socialinės ir kultūrinės politikos klausimams visame pasaulyje per savo vaidmenį tarptautinėse organizacijose, tokiose kaip JT ar ESBO (Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija). Iššūkiai, su kuriais susiduria žmonija ir politinės sistemos XXI amžiuje, galbūt yra labiau susiję nei bet kada anksčiau. Pavyzdžiui, klausimai, kaip geriausiai reaguoti į klimato krizę, negali būti sprendžiami atskirai ar švelninami vienos valstybės politikos priemonėmis. Tai yra klausimas, kuris rūpi visam pasauliui, kaimynams, pavyzdžiui, didesniam Europos žemynui, Rusijai ir dar toliau esančioms Azijos šalims, tokioms kaip Kinija, Indija ar Pakistanas. Taip pat ir visame pasaulyje vykstantys įvykiai turi poveikį Europos šalims, pavyzdžiui, 2008 m. finansų krizė, kurią sukėlė Jungtinių Amerikos Valstijų bankų ir paskolų sistema. Ši krizė turėjo rimtų ir ilgalaikių padarinių Europos šalims, ypač Airijai, Italijai, Graikijai, Portugalijai ir Ispanijai.

Labai svarbu, kad jaunimas ir piliečiai apskritai būtų informuojami apie šiuos klausimus iš patikimų šaltinių. Sveikam demokratinių sistemų veikimui kelia grėsmę klaidinga informacija ir dezinformacija, kurią skleidžia pasaulinės socialinės žiniasklaidos platformos. Dėl to, kad šios platformos veikia visame pasaulyje ir turi milijonus naudotojų, per jas platinama informacija pasiekia gyventojus greičiau nei bet kada anksčiau ir greičiau nei bet kuri faktų tikrinimo sistema gali reaguoti (Marchi, 2012). Šis pagreitintas, daugeliu atvejų klaidinančio turinio

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

perdavimas auditorijai turi didelę reikšmę ES politiniam ir socialiniam patikimumui, nes gali skatinti žmonių nepasitikėjimą demokratinėmis institucijomis ir oficialiais valdymo organais. Ypač pasaulinių krizių ar konfliktų atvejais ši dezinformacija gali ne tik sustabdyti šių problemų sprendimo procesą, bet ir pakenkti pasiektam vystymuisi.

Bet kokiose diskusijose ir tyrimuose apie ES ir šiandienos iššūkius taip pat svarbu atsižvelgti į tai, kad krizės ir iššūkiai apskritai gali daryti spaudimą ištekliams arba išbandyti politinių sistemų tvirtumą. Tačiau iššūkiai gali suteikti galimybę politikai, valdžios institucijoms ir piliečiams pertvarkyti ir sustiprinti institucijas, sistemas ir turto paskirstymą daugumai gyventojų, pagerinti demokratinį dalyvavimą ir sustiprinti bendradarbiavimo paskatas ir praktiką tarp valstybių. Kadangi mūsų pasaulis susiduria su autokratinių režimų kilimu ir kraštutine turtingųjų ir neturtingųjų poliarizacija, krizės gali būti panaudotos siekiant politinių reikalavimų dėl socialinio teisingumo, aplinkos teisingumo ir planetos apsaugos, taip pat toliau plėtojant politines galimybes tikrai ir reikšmingai demokratijai. Piliečiai naudoja pasaulinių žiniasklaidos platformų teikiamus išteklius, socialinius ryšius ir supratimą apie tai, ką reiškia praktikuoti įtraukimą ir socialinį teisingumą, siekdami daryti įtaką spaudimui demokratijai, gamtos pasauliui ir žmonių pragyvenimui. Taigi, svarbu ne tiek konkretus iššūkis, kiek tai, ar mes *pasieksime daugiau ar mažiau demokratijos* ir teisingumo ir kaip ES turi reaguoti, kad pasiektų šiuos tikslus.

1.3 Vadovo struktūros apžvalga

Šis vadovas yra mokymo išteklius, skirtas visiems, kurie nori daugiau sužinoti apie ES iššūkius, ypač mokytojams, kurie taip pat gali padėti mokiniams gilinti žinias. Vadovo turinys yra priemonė, padedanti mokytojams kurti savo mokymo ir mokymosi veiklas. Jame pirmiausia pateikiami mokymosi tikslai, susiję su faktiniu mokymosi apie ES iššūkius turiniu, o po to - tikslai, susiję su mokymo ir mokymosi metodais bei strategijomis.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Po mokymosi tikslų šiame vadove analizuojami ir aptariami ES iššūkiai, nagrinėjant tiek dabartinius, tiek būsimus iššūkius. Pateikiami iššūkiai yra susiję su euroskepticizmu, ekonomikos krize, karu ir migracija. Be to, aptariami klimato kaita ir ekologiškas perėjimas bei iššūkiai, susiję su skaitmeninių gebėjimų ugdymu ir nelygybe. Reikėtų pažymėti, kad nors tai yra kai kurie iš pagrindinių iššūkių, šis sąrašas nėra išsamus.

Jaunimo įgalinimas atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant šiuos iššūkius. Svarbu, kad visi piliečiai anksti atpažintų šiuos iššūkius, o mokytojai skatintų mokinius apie juos mąstyti. Todėl mokytojai yra šių jaunimo įgalinimo procesų palengvintojai ir skatintojai. Pirmiausia mokytojai padeda mokiniams atpažinti, suprasti ir apmąstyti šiuos iššūkius. Tada mokytojai gali padėti mokiniams jaustis įgalintais imtis veiksmų ir aktyviai dalyvauti įvairiose iniciatyvose, skirtose spręsti šiuos iššūkius kaip ES piliečiams.

Todėl šis vadovas pirmiausia skirtas padėti mokytojams susipažinti su šiais iššūkiais ir būdais, kaip galima įgalinti ES jaunimą. Pirmojoje dalyje daugiausia dėmesio skiriama mokytojų mokymo medžiagos turiniui ir teorijai. Toliau pateikiama dalis skirta konkretiems pasiūlymams, susijusiems su mokymu ir praktika klasėje. Kadangi šis vadovas skirtas padėti mokytojams, antrojoje dalyje pateikiami konkretūs mokymo metodai ir skaitmeniniai įrankiai iš ES tinklalapio, kuriuos mokytojai gali naudoti. Be to, šioje dalyje pateikiami siūlomi vertinimo metodai.

Galiausiai mokytojai turi galimybę savarankiškai pasitikrinti savo žinias, atsakydami į žiniomis ir jų taikymu pagrįstus klausimus. Šie klausimai skirti padėti mokytojams apmąstyti tiek patį turinį, tiek savo taikomus mokymo metodus.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

2. Tikslai ir mokymosi rezultatai

2.1 Mokymosi tikslai

Toliau pateikiami mokymo medžiagos mokymosi tikslai. Mokymosi tikslai susiję su kognityvinėmis žiniomis ir mokymo įgūdžiais.

Išstudijavę šį vadovą, skaitytojai turėtų gebėti:

- Nustatyti pagrindinius ES iššūkius ir jų tiesioginį poveikį tapatybei.
- Suprasti kai kurias pagrindines šių iššūkių priežastis.
- Nustatyti galimus veiksmus, kuriais būtų galima spręsti šių iššūkių aspektus kasdieniame gyvenime.
- Kontekstualizuoti ir istorizuoti socialinius ir politinius pokyčius ES kontekste.
- Kritiškai aptarti būdus, kaip galima spręsti šiuos iššūkius.
- Skatinti kritinį mąstymą apie politines diskusijas ir realių problemų sprendimą klasės projektuose.

2.2 Pagrindinės kompetencijos

Iki šio vadovo pabaigos mokytojas - skaitytojas turėtų gebėti:

- Parengti pamokų planus su mokymo ir vertinimo veiklomis, kad padėtų mokiniams mokytis apie ES iššūkius.
- Skatinti dialogą ir refleksiją klasėje apie šiuos iššūkius.
- Nustatyti ryšius tarp mokomojo dalyko, kurį jie moko pagal mokymo programą, temos ir šių tarpdisciplininių iššūkių.
- Kurti iniciatyvas, susijusias su ES iššūkiais, ir kartu su mokiniais kurti mokinių iniciatyvas.
- Siūlyti sprendimus ir veiksmus mokyklos aplinkoje.
- Įgalinti mokinius imtis veiksmų ES iššūkiams spręsti.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

3. ES iššūkiai

3.1 Kokie iššūkiai paskatino ES sukūrimą?

Šiuo metu ES turi spręsti keletą iššūkių, tačiau iš tiesų pati ES buvo sukurta kaip sprendimas iššūkiams, su kuriais tuo metu susidūrė valstybės narės. Konkrečiau tariant, Europos bendrijos idėją paskatino didžiulis sunaikinimas ir didelis Europos valstybių susiskaldymas, kurį sukėlė Pirmasis ir Antrasis pasauliniai karai. Dėl ekonomikos produktyvumo šuolio, sparčios industrializacijos ir technologijų pažangos atsirado didžiulis karinės pramonės potencialas. Antrasis pasaulinis karas ne tik parodė begalinį šiuolaikinio karo smurtą, bet ir tai, kokiu mastu ideologinė sistema gali vykdyti plačiai paplitusį savo visuomenės narių dehumanizavimą, pavergimą ir persekiojimą.

Holokaustas - šešių milijonų žydų išnaikinimas Europoje nacių režimo - kaip joks kitas įvykis Europos istorijoje iliustravo ideologiškai pagrįsto „kito“ nužmoginimo pasekmes. Po Antrojo pasaulinio karo plačiai paplitusio sunaikinimo Europos valstybės susidūrė su dviem pagrindiniais klausimais: kaip Europa gali atsigauti? Ir, dar svarbiau, kaip šį procesą galima nukreipti taip, kad ateityje niekada nepasikartotų genocidas ir sudėtingos karo žiaurybės? Suprasdamos, kad Europos ateitis yra bendras rūpestis, tapo aišku, kad tik vieningas atsakas gali duoti prasmingų sprendimų. Europos šalys turėjo dirbti kartu, kad užtikrintų ilgalaikę taiką ir saugumą visiems.

Šiuo tikslu šešios šalys - Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas ir Nyderlandai - pradėjo bendrą ekonominį projektą. Tai buvo laikoma pirmuoju žingsniu ambicingoje kelyje į Europos federacijos sukūrimą. Todėl 1951 m. jos įkūrė Europos anglių ir plieno bendriją, sujungdamos ekonomikos augimui svarbiausius sektorius, tarp jų – pramonės šakas, svarbias ginklavimuisi ir karui. Šis planas plačiai suprantamas kaip siekis pasiekti „ekonominį taikos susitarimą“, kuris reintegruotų Vokietiją, bet kartu tam tikru būdu kontroliuotų jos pramonę (Kaiser, Leucht & Rasmussen, 2009). Tačiau nuo pat pradžių šio projekto lyderiai aiškiai

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

suformulavo savo tikslą: suderinti nacionalinius ekonominius interesus ir siekti bendro kelio į priekį. Be kitų sutarčių, 1957 m. Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis dar labiau sustiprino bendrą integruotos rinkos sistemą.

Tačiau nuo Europos ekonominės bendrijos įkūrimo perspektyva lėtai ir palaipsniui keitėsi: piliečiai buvo vertinami ne tik kaip ekonominiai bendrosios rinkos dalyviai, bet ir kaip teises turintys asmenys (Kalaitzaki, 2021). Priėmus 1986 m. Bendrąjį Europos aktą, ES išplėtė tarpvalstybinį bendradarbiavimą į naujas sritis, įskaitant pinigų, socialinę ir užsienio politiką, technologijų plėtrą ir aplinkos valdymą (Maciejewski, 2024). Tai buvo proveržis tolesnėje integracijoje, kuri peržengė 1951 m. ES pradžios ekonominę sritį. Pagrindinis tikslas buvo sukurti labiau vieningą, demokratinę ir klestinčią Europą, kurioje bendros institucijos ir bendras sprendimų priėmimas prisidėtų prie taikos, stabilumo ir bendros ateities visiems europiečiams. Taigi šiandien ES yra ne tik ekonominės integracijos platforma, bet ir politinis veikėjas, atsakingas už žmogaus teisių skatinimą ir pasaulinių iššūkių sprendimą.

3.2 Dabartiniai ES iššūkiai

1. Euroskepticizmas: „Brexit“ ir pasitikėjimo erozija[1]

Daugeliui ES stebėtojų Jungtinės Karalystės išstojimas iš ES 2016 m. (Brexit) buvo lūžis, kuris paskatino platesnes diskusijas apie ES apskritai ir sustiprino debatus, kuriuos ženklino vis didėjantis skepticizmas dėl narystės ES. Tai daugiausia lydėjo pasitikėjimo viršvalstybinėmis ir politinėmis institucijomis apskritai erozija, kurią galima suprasti atsižvelgiant į didėjantį nepasitenkinimą ekonomine nelygybe, susilpnėjusiais socialiniais tinklais ir neaiškiu migracijos valdymo keliu. Šis nepasitenkinimas lėmė tai, kad vis didesnė gyventojų dalis ėmė ieškoti kaltųjų už tai, kas buvo plačiai suvokiama kaip politinė klasė, atsijusi nuo paprastų piliečių

[1] Euroskepticizmas taip pat gali reikšti bendros Europos tapatybės sampratos kvestionavimą. Norėdami giliau išnagrinėti šią temą, skaitykite *Europos tapatybės pagrindų vadovą*.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

kovos. Dešiniosios populistinės partijos, kaip tradicinė jų politinės darbotvarkės dalis, greitai ėmėsi vis priešiškesnės retorikos ES atžvilgiu, nukreiptos tiek prieš viršvalstybines, tiek prieš vidaus politines institucijas.

ES tampant vis reikšmingesne veikėja pasaulio politikoje, ES piliečiai gali vis daugiau dėmesio skirti savo galimybėms dalyvauti politiniuose procesuose. Šiuo požiūriu dažnai kritikuojamos ribotos tiesioginių ES atstovų rinkimų galimybės, kadangi Europos Parlamentas iki šiol išlieka vienintele institucija, kurios narius piliečiai renka tiesiogiai. Suvokimas apie „demokratijos deficitą“ ES gali skatinti didėjantį piliečių atsiribojimą nuo institucijų ir veikėjų, formuojančių ES politiką.

Svarbu pažymėti, kad euroskepticizmą sukėlė ne „Brexit“. Jis egzistavo jau seniai. Tačiau ES integracijos pažanga po reikšmingos plėtros 2000-ųjų pradžioje taip pat pabrėžė iššūkius, susijusius su daugiakultūriškumu ir migracija, prisidėdama prie naujo euroskepticizmo masto pačioje Sąjungoje (Taggart & Szczerbiak, 2018). Vis dėlto kritika ES atžvilgiu neturėtų būti vertinama tik kaip nepaaiškinamas „reiškinys“, bet pripažįstama kaip teisėta ir svarbi pliuralistinio diskurso sudėtinė dalis. Siekiant išlaikyti ES demokratinius standartus, būtina skatinti dialogą, apimantį visų ES piliečių skirtingas nuomones ir skepticizmą.

Akademinėse diskusijose terminas „euroskepticizmas“ reiškia bendresnį ir iš anksto susiformavusį priešiškumą ES, kuris atspindi ideologiškai įsišaknijusį nepasitikėjimą politinėmis institucijomis, o ne konkrečius prieštaravimus ES politikai. „Brexit“ iš tiesų sustiprino euroskeptiškų diskusijų buvimą Europos politikoje. Šios diskusijos ne tik kėlė klausimus dėl ES politikos, bet ir dėl demokratinio teisėtumo bei Europos integracijos projekto kaip visumos vientisumo. Šios nepasitikėjimo bangos negalima vertinti atsietai nuo kitų pokyčių, pavyzdžiui, kraštutinės dešinės populizmo ir nacionalizmo kilimo bei vis augančių dezinformacijos kampanijų internete. Nepaisant to, aišku, kad izoliuojant euroskeptišką mąstymą kyla pavojus jį sustiprinti ir dar labiau atitolinti didelę dalį ES piliečių nuo viršvalstybinių demokratinių diskusijų. Todėl ES turi pripažinti ir įtraukti visus savo piliečių

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

rūpesčius į politinį diskursą, kad ES institucijose būtų puoselėjama labiau dalyvaujanti ir įtraukianti politinė kultūra.

2. Europa kaip krizės valdytoja: fiskalinė nesantaika ir ekonominės įtampos

Kiekvieną kartą, kai ES susiduria su krize, visuomenėje kyla diskusijos, ar ES turi ir turėtų turėti įgaliojimus reaguoti į krizes, kurios daro poveikį Europos šalims. Lemiamas momentas Europos integracijos istorijoje buvo 2008 m. pasaulinė finansų krizė. Vietos, vidaus ir viršvalstybinių rinkų tarpusavio sąsajos prisidėjo prie finansų krizės padarinių. Nors krizės poveikis atskiriems ES nariams buvo nevienodas, ji susilpnino visą Europos rinką. Besivystančių šalių, ypač Kinijos ir Indijos, ekonomika pasirodė esanti tvirtesnė nei daugelio EBPO šalių, todėl investuotojai nukreipė savo kapitalą kitur, o ES liko su dar didesne finansine našta (Humphrey, 2010).

Po finansų krizės viršvalstybinės institucijos sulaukė didelio visuomenės dėmesio, nes daugelis jas laikė ne tik atsakingomis už tokią pasaulinę krizę, bet ir pagrindinėmis figūromis, galinčiomis imtis būtinų priemonių tokioms krizėms įveikti. Tai paskatino naujas diskusijas apie Europos ekonomikos valdymo ateitį ir jo vaidmenį kovojant su pasauline finansų krize. ES politikai ėmė svarstyti, kaip užkirsti kelią tokių krizių pasikartojimui, kaip sukurti didesnę fiskalinę vienybę ir ar siekti bendro biudžeto. Tokio masto krizės ilgalaikis poveikis pabrėžė bendro, koordinuoto ekonominio kelio būtinybę, atkartodamas ES steigimo tikslą kaip ekonominio aljanso.

Vienas iš svarbiausių Europos ekonominės integracijos etapų buvo bendros valiutos - euro - įvedimas. Euras buvo skirtas palengvinti patikimą prekybą tarp Europos valstybių narių ir sukurti stabilesnę fiskalinę aplinką investicijoms. Tai padidintų ES patrauklumą užsienio investuotojams ir leistų ES klestėti kaip pagrindiniam pasaulinės ekonomikos dalyviui. Be to, euras suteikė ES galimybę vadovauti fiskalinei politikai viršvalstybiniu lygiu, taip sudarant sąlygas krizių valdymui, kaip to reikėjo 2008 m. finansų krizės metu. Įgyvendindama šį žingsnį,

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

ES ėmė suvokti, kad „vienas dydis tinka visiems“ požiūris neišvengiamai turės pasekmių visoje Europoje (Dedman, 2010).

Per ketverius metus iki 2008 m. ES patyrė didžiausią iki šiol plėtrą - prie Sąjungos prisijungė 12 šalių. Nors plėtra labai padidino ES ekonominę galią, ji taip pat sukėlė naujų įtampų ES viduje tarp stiprių ir silpnų ekonomikų. Tačiau 2008 m. finansų krizė ES buvo momentas, kai buvo plačiai reikalaujama jos kompetencijos ir autoriteto, o tuo pačiu metu daugelis politikų ją laikė visos krizės atpirkimo ožiu. Mokslininkai ES nesėkmes vadina ekonominio valdymo nesėkmėmis (Paul De Grauwe, 2010). Neatsižvelgiant į techninius aspektus, iki šiol ES neturi pakankamos prievartos galios, kad prireikus galėtų veiksmingai įgyvendinti politiką viršvalstybiniu lygmeniu (Kelemen & McNamara 2022). Norint tai pasiekti, reikėtų žymiai išplėsti ES jurisdikcijos ir vykdomosios valdžios mastą pinigų politikos priemonių srityje. Anksčiau tokios pastangos daugiausia buvo sutelktos į centralizuotos finansinės priežiūros sistemos sukūrimą. Nors šios priežiūros institucijos turėjo mažai priemonių, kad galėtų realiai bausti už ES teisės pažeidimus, vien bandymas įsteigti instituciją greitai susidūrė su stipriais prieštaravimais visoje ES (Moloney, 2011). Ši įtampa vis dar yra pagrindinė kliūtis ES fiskalinės integracijos pažangai, dėl kurios tokios iniciatyvos vyksta lėtai.

3. Europa kaip taikos projektas: ginkluotų konfliktų sugrįžimas

Nors ES kaip organizacija nuo savo įkūrimo beveik nedalyvavo jokiuose dideliuose ginkluotuose konfliktuose nei kariniu, nei politiniu požiūriu, pastaraisiais metais karo tema vėl tapo viena iš svarbiausių ES darbotvarkės temų. Neseniai kilę kariniai konfliktai Europoje ir už jos ribų pastatė ES į kritinę padėtį, verčiančią ją imtis ryžtingesnio vaidmens didelio masto geopolitinių krizių tarpininkavimo ir valdymo srityje. Nors ES nėra tradicinė karinė sąjunga, iš jos tikimasi, kad ji reaguos į Europos suvereniteto pažeidimus ir veiks pagal savo pačios paskelbtą taikos ir stabilumo skatintojos vaidmenį.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Tuo pačiu metu ES negalima laikyti visiškai atsiskyrusia nuo pasaulinių įsipareigojimų. Iš 27 ES valstybių narių 23 priklauso NATO. ES ir NATO oficialiai pripažino viena kitą strateginėmis partnerėmis, turinčiomis bendrus interesus ir vertybes. Dėl to glaudus ES bendradarbiavimas su NATO neišvengiamai įtraukia ją į platesnę geopolitinę dinamiką, daro įtaką jos pozicijai konfliktuose ir santykiams su konkurentėmis. Tai tapo akivaizdžiau neseniai kilus konfliktams, į kuriuos buvo įtrauktos Ukraina, Rusija, Izraelis, Palestina, Iranas ir Jungtinės Valstijos, kur ES užėmė aiškią poziciją, išplėsdama sankcijas arba stiprindama ryšius su tam tikrais veikėjais. Tuo tarpu tradicinių sąjungininkų patikimumas tapo abejotinas, nes auganti pasaulinė įtampa ir dabartiniai konfliktai sustiprino ES piliečių neapibrėžtumą ir poliarizaciją. Ar šiuo metu reikia didesnio karinio įsitraukimo, ar strateginio atsiribojimo nuo politinių, ekonominių ir karinių aljansų, kurie vis labiau įtraukia ES į jos partnerių konfliktus? Šiame kontekste dabar kyla abejonių dėl pagrindinės ES misijos kaip taikos projekto.

4. Migracija ir karas

Migracijos klausimas jau dešimtmečius yra pagrindinė politinių diskusijų tema visoje ES. Šios diskusijos išryškina įtampą tarp žmogaus teisių ir standartų laikymosi bei sienų saugumo užtikrinimo. Prieštaringas valstybių narių įsipareigojimas Europos politikai sukuria konkurencinę aplinką ir kelia pavojų Europos projekto solidarumo principams.

2015 - 2016 m. buvo laikotarpis, kurį pažymėjo staigus neteisėtų sienos kirtimų ES skaičiaus padidėjimas. Po šio kritinio etapo, dažnai vadinamo Europos migracijos krize, migracijos tema tapo svarbiu nacionalinės politikos klausimu ir ypač paskatino diskusijas apie ES vaidmenį migracijos valdymo ir sienų tvarkymo srityje. Staigaus imigrantų antplūdžio priežastis gali būti siejama su ginkluotų konfliktų padažnėjimu ir griežtu sankcijų režimu, kuris ypač paveikė Pietvakarių Azijos ir Šiaurės Afrikos (SWANA) piliečius. Iš šių šalių pabėgimo maršrutai paprastai apima pavojingą kelionę per Vidužemio jūrą. Norint iliustruoti mastą, per trumpą trejų metų laikotarpį nuo 2014 iki 2018 m. į ES per Vidužemio jūrą atvyko 1,78 mln. žmonių.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Iš šio skaičiaus, Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūra pranešė, kad 16 045 žmonės žuvo arba dingo be žinios (UNHCR, 2018).

Europos sienų saugumo užtikrinimas per Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūrą Frontex lėmė sienų infrastruktūros, žinomos dėl „pažangios palydovų ir dronų stebėjimo sistemos, apsaugotos tvoromis ir karo laivais“, sukūrimą (Eilstrup-Sangiovanni, 2021). Neseniai kritiškai nusiteikę mokslininkai atgaivino terminą „Europos tvirtovė“, kad apibūdintų Europos išorės sienų politikos griežtumą. Buvo imtasi tam tikrų veiksmų, pavyzdžiui, 2016 m. ES ir Turkijos susitarimas, siekiant tarpininkauti sprendžiant sienų klausimus su kitomis, ne ES šalimis, tačiau jos greitai sulaukė kritikos dėl humanitarinių standartų pažeidimo ir ES sienų kontrolės atsakomybės perdavimo už jos ribų. Schimmelfennig (2021) šią praktiką vadina „išorės sienų nustatymu“. Šis iššūkis yra ne tik logistinis, bet ir giliai politinis, nes jis išbando ES atitiktį tarptautiniams žmogaus teisių standartams (Alexandridis, Sinatti ir Dalakoglou, 2024).

Migracijos valdymas vis labiau tampa labai prieštaringa tema visoje ES, kai kurios partijos pritaria humanitariniams principams, o kitos ragina taikyti griežtesnę kontrolę ir netgi stiprinti sienas. Migracijai priešiškos politinės partijos dažnai migracijos krizę pateikia kaip grynai Europos problemą, ignoruodamos tai, kad dauguma pabėgėlių iš SWANA regionų renkasi migruoti į kaimynines šalis. Pavyzdžiui, vis dar nepakankamai pabrėžiama, kad iš Sirijos pabėgėlių, bėgančių nuo pilietinio karo, daugiau nei 5 milijonai rado prieglobstį vien Jordanijoje, Libane ir Turkijoje (UNHCR, 2018).

Migracijos klausimo negalima analizuoti ir suprasti neaptariant ekonominio ir geopolitinio pasaulinio intereso vaidmens sisteminių pasaulinių nelygybių formavimosi ir stabilizavimo procese. Svarbiausi klausimai, kuriuos reikia spręsti, yra migracijos priežastys: ginkluoti konfliktai ir ekonominės sankcijos. Karai ir ekonominės sankcijos, kurios pirmiausia paveikė pasaulio pietų šalių, tokių kaip Afganistanas, Irakas, Sirija ir kai kurios Afrikos šalys, piliečius, sukėlė masines migracijos bangas. Tai savo ruožtu daro didelį spaudimą ES ne tik sienų

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

valdymo, bet ir užsienio politikos srityje. Visų pirma, ES sulaukia daug kritikos dėl to, kad praktikoje nesugeba išlaikyti žmogaus teisių sergėtojos vaidmens (Siitonen, 2022).

Kitas nesutarimų šaltinis yra neproporcingas ES pasienio šalių, kaip pagrindinių imigrantų priėmėjų, vaidmuo. Vidaus sienų atvėrimas pagal Šengeno konvenciją dar labiau padidino naštą išorės pasienio valstybėms. Migracijai priešiškos šalys suprato, kad laisva politika pasienio šalyse lems platesnę migraciją visoje ES, atsižvelgiant į judėjimo laisvę Šengeno erdvėje. Nors ES šalys išlaiko didelę autonomiją prieglobsčio politikos srityje, vieningo požiūrio nebuvimas leido šalims, kurios laikosi ribojančio požiūrio į migraciją, sąmoningai nustatyti griežtesnes sąlygas. 1990 m. pasirašyta ir 1997 m. įsigaliojusi Dublino konvencija nustatė, kad atsakomybė už prašymų nagrinėjimą tenka pirmajai ES šaliai, į kurią atvyko prieglobsčio prašytojas. Tačiau toks susitarimas uždėjo neproporcingą naštą pasienio šalims, pavyzdžiui, Graikijai, atsižvelgiant į atsakomybę ir finansines išlaidas, susijusias su dokumentais, gelbėjimo operacijomis, prašymų nagrinėjimu ir migrantų priėmimu.

Nelygus migrantų pasiskirstymas tarp valstybių narių išbandė ES sanglaudą. Tokios šalys kaip Vokietija ir Švedija priėmė didelį skaičių pabėgėlių, o kitos, ypač Vidurio ir Rytų Europoje, priešinosi ES nustatytoms kvotoms, remdamosi nacionaliniu suverenitetu. Šis nesutarimas silpnina Sąjungos įsipareigojimą solidarumui ir abipusei atsakomybei, bet taip pat atkreipia dėmesį į pasikartojantį konfliktą tarp ES institucijų ir nacionalinių vyriausybių: įtampą tarp viršvalstybinės valdžios ir valstybių autonomijos. Nors kai kurios šalys bendrą sienų politiką laiko veiksminga priemone atsakomybei teisingai paskirstyti, kitos reiškia nepasitenkinimą joms primesta Europos imigracijos politika. Taip pat didelė kritika ir spaudimas kyla iš tų, kurie reikalauja griežtesnių sienų. Didėjantį priešiškumą migrantams išnaudoja kraštutinės dešiniosios partijos, siekdamos kurstyti baimę ir pateisinti griežtesnes sąlygas prieglobsčio prašytojams.

Apibendrinant, viena vertus, prioritetas teikiamas saugumui, pabrėžiama būtinybė stiprinti išorės sienų kontrolę ir repatriacijos mechanizmus. Kita vertus, šalininkai teigia, kad ES privalo

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

laikytis savo humanitarinių įsipareigojimų, investuoti į integracijos politiką, kuri mažina nelygybę, ir spręsti migracijos klausimą kaip tarpžemyninę problemą, kurios šaknys glūdi karuose ir skurde.

Be vieningo ir teisingo požiūrio, grindžiamo solidarumu visoje Europoje, ES rizikuoja ne tik tolesniais socialiniais neramumais, bet ir gilesniu pasitikėjimo Europos projektu kaip taikos jėga ir žmogaus teisių gynėju susilpnėjimu.

5. Klimato kaita ir perėjimas prie ekologiškos ekonomikos

Nors klimato kaita yra pasaulinė problema, ją reikia vertinti ir spręsti kaip kiekvienos šalies problemą, taip pat ir visos ES problemą. ES pripažino, kad reikia imtis rimtų priemonių dėl nerimą keliančio visuotinio atšilimo, kuris jau dabar daro didelį poveikį pasauliniam klimatui, stipriai veikia biologinę įvairovę ir kelia grėsmę žmonėms daugeliu atžvilgių. Pirma, žemės ūkio sektorius patiria didelį neapibrėžtumą, atsižvelgiant į kintančias oro sąlygas, vandens trūkumą, potvynius ir karščius, kurie daro didelį poveikį maisto tiekimo sektoriui ir kelia grėsmę milijonų žemės ūkio darbuotojų pragyvenimui. Daugiau informacijos apie konkretų klimato kaitos poveikį įvairiems ekonomikos ir žmonių gyvenimo sektoriams pateikia Jungtinių Valstijų aplinkos apsaugos agentūra (2025). Klimato krizės keliamos problemos nėra būdingos tik Europos Sąjungai. Tačiau kaip viršvalstybinė institucija ES turi didelę atsakomybę ir unikalius gebėjimus vadovauti. Ji yra stiprioje pozicijoje, kad galėtų veikti kaip pagrindinė jėga, skatinanti veiksmingus ir koordinuotus atsakus į klimato kaitą. Tai reiškia ne tik jos poveikio švelninimą, bet ir gilesnių struktūrinių pasaulinės ekonomikos, kuri ilgą laiką rėmėsi aplinkai žalinga praktika, pagrindų keitimą. ES turi potencialą padėti sukurti tvaresnį ir teisingesnį ekonominį modelį, suderinančią aplinkosaugos atsakomybę su ilgalaikiu atsparumu.

Klimato kaita yra aplinkos krizė ir didelis politinis bei ekonominis iššūkis ES. ES, siekdama savo žaliųjų tikslų pagal Europos žaliąjį susitarimą, kuris numato svarbius žingsnius klimato neutralumui pasiekti, turi spręsti didėjančios pasaulinės paklausos kritinėms žaliavoms,

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

tokioms kaip litis, grafitas ir kobaltas, išteklius, kurių ji labai trūksta, problemą[2] . Viduje šis perėjimas atskleidžia valstybių narių skirtumus, nes skirtingos socialinės ir ekonominės struktūros bei pajėgumai lemia nevienodą pažangą ir naštos pasiskirstymą. Šie disbalansai kelia grėsmę sanglaudai, nes vėl atsiranda Rytų - Vakarų ir Šiaurės - Pietų skirtumai, o kaimo ar mažiau susisiekiančios regionai sunkiai spėja neatsilikti. Visoje Europoje ūkininkai, jau ir taip patiriantys konkurencijos ir pasaulinių prekybos susitarimų spaudimą, jaučiasi vis labiau nustumti į šalį, o tai skatina nepasitenkinimą ir socialinius neramumus. Be atsargaus, įtraukaus įgyvendinimo, žaliasis perėjimas kelia pavojų, kad gilės ekonominiai skirtumai ir susilpnės vienybė ir autonomija, kurias ES siekia išlaikyti.

Pirmasis prioritetas veiksmų planuose dėl tvarios energetikos ateities yra dekarbonizacija. Šiandien ES yra pasiryžusi tapti pirmuoju „klimato neutralumu pasižyminčiu žemynu“ iki 2050 m. (Europos Komisija, n.d.). Norint tai pasiekti, žaliasis perėjimas reiškia perėjimą nuo tam tikrų tradicinių žaliavų naudojimo prie kitų medžiagų, kurios paprastai randamos kitose rinkose. Idealiu atveju Europa nori sumažinti priklausomybę nuo išorės energijos tiekėjų ir tapti savarankiška, didžiąja dalimi pasikliaudama savo atsinaujinančiais energijos šaltiniais (Hafner & Raimondi, 2020). Tuo pačiu metu Europos investicijos į gavybos infrastruktūrą Pietų pusrutulio šalyse išlieka nepakitusios ir netgi reikalingos kai kuriems žaliems tikslams pasiekti (Castiglioni, 2024). Siekiant mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos, labai reikalingos investicijos į ličio turtingas vietoves. Dažnai nepastebimas yra ir negailestingo medžiagų gavybos šaltinių šalyse socialinis ir aplinkosauginis poveikis. Pavyzdžiui, ličio gavyba Lotynų Amerikoje lėmė vandens trūkumą ir taršą, vietos ekologinių sistemų degradaciją, taip pat vietos bendruomenių perkėlimą (Chaudary, 2025). Siekiant teisingo klimato perėjimo, ES, kaip ir visi kiti veikėjai, turės atkreipti dėmesį į tai, kad didelio masto energijos suvartojimas nesukeltų kitų galimų žalingų poveikių aplinkai ir visuomenei.

[2] Daugiau informacijos apie Europos žaliąjį susitarimą rasite Europos Sąjungos Tarybos oficialioje svetainėje: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Europoje taip pat ryškėja žaliojo perėjimo disbalansai. Atsižvelgiant į skirtingas ES valstybių narių ekonomines struktūras ir pajėgumus, kai kurioms ekonomikoms gali būti sunkiau atsisakyti tradicinių energijos tiekimo grandinių. Kai kurios ekonomikos gali būti labiau priklausomos nuo iškastinio kuro nei kitos arba turėti mažiau galimybių naudotis moderniomis, klimato atžvilgiu draugiškesnėmis technologijomis ir gamybos pajėgumais. Sąnaudos yra nevienodai paskirstytos ne tik tarp valstybių, bet ir tarp piliečių. Mažesnes pajamas gaunančios šeimos, kurios didesnę dalį savo bendrų pajamų skiria energijai, labiau pajus energijos kainų kilimą. Panašiai, kai kurie ekonomikos sektoriai gali būti daugiau ar mažiau paveikti tam tikrų priemonių, pavyzdžiui, prekybos susitarimų, anglies dioksido mokesčių ar kitų vartotojų kliūčių. Šiuo atžvilgiu kai kurios šalys gali patirti didesnę naštą nei kitos peržengiant į žaliąją ekonomikos transformaciją. Colgan ir kt. (2021) pateikia įdomų pavyzdį apie visą Lenkijos miestą, kuris buvo pastatytas remiantis didžiulių anglies kasybos elektrinių ekonominiu produktyvumu. Šiandien toks miestas negalėtų staiga atsisakyti šio ekonominio pagrindo. Šis pavyzdys iliustruoja, kaip ekologiškam perėjimui reikia požiūrio, atsižvelgiančio į neproporcingą poveikį, kurį staigūs aplinkos apsaugos standartai gali turėti ekonomiškai mažiau lanksčioms šalims, miestams ir bendruomenėms. Nepasitenkinimas daugelio ES politikos krypčių, dažnai susijusių su ES žaliosiomis ambicijomis, suvokiamomis individualiomis sąnaudomis pastaraisiais metais tampa vis labiau matomas. Šis visuomenės pasipriešinimas yra ne tik nepasitenkinimo žaliąja politika išraiška, bet ir plačiai paplitusio nepasitenkinimo ekonomine nelygybe, susijusia su infliacija ir didėjančiomis pragyvenimo išlaidomis, atspindys, kuris kelia nepasitikėjimą visomis valdymo institucijomis.

Šiuo atžvilgiu kraštutinės dešiniosios partijos sėkmingai pasinaudojo diskusijomis, kuriose priešinamasi visai aukščiausiojo lygio politikai. Daugelio dešiniųjų partijų kritika ES atžvilgiu tapo pagrindine jų politinės pozicijos dalimi, neatsižvelgiant į tai, ką daro ES. Tai lėmė žalingą ES klausimų poliarizaciją, nes daugelis partijų iš anksto atmeta bet kokias diskusijas apie ES politiką. „Klimato politika tapo „skaldančiu klausimu“ (Dickson & Hobolt, 2024) kraštutinių dešiniųjų partijoms, kurios ją politizavo, siekdamos suskaldyti ir poliarizuoti rinkėjus bei

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

sustiprinti savo klimato skeptikų rinkėjų bazės paramą“ (Bocquillon, 2024, p. 8). Tokiu būdu susiformuoja stiprus frontas, prieštaraujantis klimato veiksmams, kuris taip pat pelnosi iš klimato neigimo, patriotizmo ir augančio populizmo. Svarbu nepamiršti, kaip teigia Colgan ir kt. (2021), kad laikui bėgant diskusijos apie klimato politiką taps vis egzistencialesnės, todėl bus susijusios su vis labiau neišvengiamais interesų konfliktais. ES susiduria su neišvengiamu spaudimu imtis veiksmų ir užtikrinti minimalius reikalavimus, kad būtų išvengta blogiausių klimato kaitos padarinių pasauliui.

Klimato priemonių veiksmingumą iš tiesų riboja politinės ir globalios įtampos, taip pat ekonominės priežastys. Neseniai įvykę įvykiai, tokie kaip COVID-19 krizė ir karai, atrodė nukreipę dėmesį nuo Europos klimato ambicijų, tačiau šios krizės taip pat tapo galimybėmis. Valstybių narių nesutarimai „gali būti veiksnys, kuris dėl daugybės skirtingų interesų gali pakenkti Europos energetikos perėjimui“ (Hafner & Raimondi, 2020, p. 374). Tačiau šie nesutarimai, įsišaknijęs tradicinėse sąjungose ir ilgalaikėse ekonominėse bei politinėse partnerystėse, neišvengiamai turės būti peržiūrėti ir pertvarkyti. Šiame procese klimato krizė verčia ES valstybes nares kurti naujas bendradarbiavimo formas Sąjungoje. Galiausiai ES klimato darbotvarkės sėkmė priklauso nuo valstybių narių solidarumo prisiimant bendrą atsakomybę kartu spręsti klimato krizės problemą. Bendru solidarumu ir įtraukiu politikos formavimu grindžiamu politikos kursu ES gali imtis lyderės ir pavyzdinio vaidmens pasaulinėse pastangose apsaugoti aplinką nuo blogiausių klimato kaitos padarinių.

6. Skaitmeninė ir technologinė atskirtis

Terminas „skaitmeninė atskirtis“ literatūroje plačiai naudojamas apibūdinti nelygybę, susijusią su prieiga prie technologinių įrenginių, interneto ryšiu, skaitmeniniais įgūdžiais ir gebėjimu naudoti tokias technologijas siekiant reikšmingų rezultatų (Van Dijk, 2020). Šią atskirtį iš esmės lemia socialiniai ir ekonominiai veiksniai (Koivusilta et al., 2007) ir ji pirmiausia susijusi su nevienodu skaitmeninių išteklių paskirstymu tarp asmenų (Hargittai, 2003). ES skaitmeninė atskirtis vis labiau pripažįstama kaip iššūkis, kuris daro įtaką socialinei sanglaudai ir

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

lygiateisiam dalyvavimui skaitmeninėje visuomenėje, todėl skatinama imtis strateginių priemonių, pavyzdžiui, politikos ir finansavimo iniciatyvų, tokių kaip Skaitmeninio švietimo veiksmų planas (DEAP) ir „Skaitmeninis dešimtmetis 2030“ (EDD2030) programa.

Tradiciškai skaitmeninė atskirtis yra konceptualizuojama trimis pagrindiniais lygiais:

- **Pirmasis lygis**, arba materialusis prieinamumas, susijęs su prietaisų ir interneto ryšio prieinamumu (Van Dijk, 2020).

- **Antrasis lygis**, žinomas kaip prieiga prie įgūdžių, yra susijęs su vartotojų gebėjimu veiksmingai naudotis skaitmeniniais įrankiais. Tai apima prieigos kokybę, pvz., patikimą internetą ir modernią įrangą. Asmenys iš aukštesnio socialinio ir ekonominio sluoksnio paprastai turi nuoseklesnę prieigą ir didesnę skaitmeninę kompetenciją (Koivusilta et al., 2007).

- **Trečiasis lygis**, arba prieiga prie naudojimo, susijęs su apčiuopiamais privalumais ir galimybėmis, kurias suteikia skaitmeninių technologijų naudojimas (Lythreatis et al., 2022).

Van Dijk (2020) dar pristato ketvirtąjį lygmenį: psichologinę prieigą, susijusią su vartotojo motyvacija ar susidomėjimu naudoti skaitmenines priemones, kuri yra svarbi, bet dažnai nepastebima kliūtis. Tai pripažindamos, ES skaitmeninės įtraukties strategijos pradėjo atsižvelgti ne tik į infrastruktūrą ir įgūdžius, bet ir į požiūrį į technologijas, ypač tarp socialiai atskirtų grupių.

Taigi skaitmeninė nelygybė apima kur kas daugiau nei fizinę prieigą; ji apima skaitmeninio įsitraukimo kokybę, dažnumą, įgūdžius ir produktyvius rezultatus (Selwyn, 2004). ES šie

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

susirūpinimą keliantys klausimai paskatino pereiti nuo paprasto ryšio plėtros prie įtraukios, į žmogų orientuotos skaitmeninės politikos kūrimo.

Skaitmeninė nelygybė yra formuojama platesnių socialinių sistemų, pvz., švietimo, ir pati prisideda prie jų formavimo. Vis labiau skaitmenizuojamoje Europos visuomenėje ribota prieiga ar prastas skaitmeninis raštingumas gali sustiprinti socialinę atskirtį. Šios problemos ypač išryškėjo per COVID-19 pandemiją, kai dėl nepaprastosios padėties nuotolinis mokymasis reikalavo, kad mokiniai ir mokytojai beveik išimtinai naudotųsi skaitmeninėmis platformomis (Lai & Widmar, 2021). Nors šis pokytis nebuvo planuojamas perėjimas, o greičiau nepaprastosios padėties švietimo forma, jis atskleidė ir daugeliu atvejų pagilino esamą skaitmeninę nelygybę Europos švietimo sistemose.

Nors skaitmeninė nelygybė nėra naujas reiškinys ir egzistuoja visame pasaulyje (Vicente & López, 2011; Karatrantou & Panagiotakopoulos, 2024), pandemija paspartino skaitmeninimo tempą ir padidino atotrūkį tarp ES valstybių narių ir jų viduje. Šią situaciją dar labiau komplikuoja dirbtinio intelekto (DI) plėtra, kuri pradėjo keisti švietimą ir darbo rinką visoje Europoje. AI vis labiau integruojantis į mokymą ir mokymąsi, vis labiau reikia iš naujo įvertinti ir apibrėžti skaitmeninės nelygybės sąvoką (Lutz, 2019).

Nors kai kurie ES atstovai skatina AI kaip priemonę skaitmeninei atskirčiai mažinti ir lygioms galimybėms skatinti (Kitsara, 2022), tyrimai rodo, kad dabartinis AI technologijų diegimas gali dar labiau padidinti esamus skirtumus. AI sparčiai įsitvirtina visose žmogaus veiklos srityse, įskaitant švietimą, ir sukuria tiek galimybių, tiek rizikos Europos visuomenei. Dėl šios rizikos būtina iš naujo įvertinti skaitmeninę nelygybę atsižvelgiant į naują AI atotrūkio koncepciją (Kitsara, 2022).

Sprendžiant besikeičiančios skaitmeninės atskirties problemą, ypač AI kontekste, tai tapo aktualu ir būtina ES politikos formavimo srityje. Be nuoseklaus ir lygybei orientuoto požiūrio, nevienoda prieiga prie AI pagrįstų priemonių ir sistemų gali sukelti gilesnę švietimo ir socialinę

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

atskirtį, ypač paveikdama socialiai remtinus mokinius ir nepakankamai finansuojamas mokyklas. Šios problemos sprendimas yra svarbus siekiant užtikrinti, kad ES skaitmeninė transformacija būtų įtraukianti, teisinga ir suderinta su socialinio teisingumo ir demokratinio dalyvavimo principais.

3.3 Europos Sąjungos stiprinimas: demokratija, dalyvavimas ir teisinė valstybė

Atsižvelgiant į sudėtingus iššūkius, su kuriais susiduria ES, pavyzdžiui, ekonominę nelygybę, geopolitinį nestabilumą, migraciją, klimato kaitą ir skaitmeninę transformaciją, ES stiprinimas negali būti grindžiamas vien politika ar rinkos mechanizmais. Jis turi būti grindžiamas demokratiškesne, dalyvaujamąja ir teisingesne politine sistema. Piliečiai turi būti Europos projekto centre.

Pagrindinis susirūpinimas tebėra ES demokratijos deficitas. Nors Europos Parlamentas užtikrina tam tikrą atstovavimą, daugelis piliečių jaučiasi atsiję nuo ES sprendimų priėmimo proceso. Norint užpildyti šią spragą, reikia institucinių reformų, kurios skatintų didesnį skaidrumą, atskaitingumą ir tiesioginį piliečių dalyvavimą ne tik rinkimuose, bet ir nuolatiniame dalyvavime formuojant politiką ir prioritetus. Tačiau piliečių dalyvavimas turi būti realistiškas ir nuolatinis. Tikrasis demokratinis pokytis atsiranda ne dėl retkarčiais vykstančių konsultacijų, o dėl ilgalaikio pilietinio aktyvumo. Tai apima informuotą viešą dialogą, pilietinį švietimą ir įtraukius mechanizmus, kurie suteikia galimybę piliečiams iš visų regionų ir socialinių sluoksnių išreikšti savo nuomonę. Tokios iniciatyvos kaip konferencija dėl Europos ateities yra vertingi pavyzdžiai, tačiau norint išlaikyti patikimumą, po jų turi būti matomi politikos rezultatai.

Tuo pačiu metu teisinė valstybė turi būti laikoma teisingos ir demokratinės Sąjungos pagrindu. Nepakanka užtikrinti teisės aktų laikymąsi; teisės aktai turi būti laikomi teisingais, nuosekliai

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

taikomi ir saugantys individualias ir kolektyvines teises. Teismų nepriklausomybės stiprinimas, žiniasklaidos laisvės apsauga ir pasipriešinimas autoritarinėms tendencijoms yra būtini siekiant išsaugoti pasitikėjimą institucijomis. Stipresnė ES taip pat reiškia naujų dalyvaujamosios demokratijos formų kūrimą: viešus forumus, skaitmenines platformas peticijoms ir konsultacijoms, jaunimo programas, pavyzdžiui, „Erasmus+“, ir paramą pilietinės visuomenės iniciatyvoms. Šiems mechanizmams turi būti skiriama pakankamai išteklių ir jie turi būti tikrai integruoti į ES politikos formavimą, o ne traktuojami kaip simboliniai gestai.

Apibendrinant galima teigti, kad ES bus tik tokia stipri, kokie stiprūs yra jos demokratiniai pamatai. Norint įveikti šiandienos iššūkius, reikia ne tik vienybės, bet ir naujos Europos vizijos, kurioje piliečiai būtų įgalinti bendrai kurti ateitį, būtų apsaugoti teisinės valstybės principų ir būtų išklausyti visais jų įvairovės aspektais.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

4. Veiksmų kryptys ir jaunimo įtrauktis

Pasaulinėje visuomenėje, kurią vis labiau skaldo naujos geopolitinės frakcijos ir socialinis bei ekonominis nestabilumas, Europos piliečiams yra labai svarbu skatinti ir aktyviai dalyvauti iniciatyvose, kurios gali stiprinti demokratiją ir politinį stabilumą. Europos jaunimas gali būti laikomas kolektyviniu veikėju, galinčiu pasiūlyti naujų ir kūrybingų idėjų, kaip spręsti pasaulines problemas, pavyzdžiui, klimato kaitą, konfliktus, migraciją, psichinę sveikatą ir socialinę nelygybę. Nors daugelis mokslininkų teigia, kad jaunimo laikymas visų pasaulinių problemų sprendimu yra supaprastintas ir pernelyg idealistinis požiūris (Bessant, 2004; Furlong & Cartmel, 2007), tai nereiškia, kad jauni žmonės turėtų būti laikomi pasyviais ir nesugebančiais balsuoti. Nors jaunimo dalyvavimas daugeliu atvejų tebėra ribojamas dėl ribotos struktūrinės galios ir oficialios politikos, jų indėlis yra svarbus ir gali turėti įtakos socialiniams pokyčiams. Svarbu, kad šias iniciatyvas organizuotų jauni žmonės, nes jie yra atviresni pokyčiams ir per šias iniciatyvas supras savo atsakomybę ir indėlį kuriant ES ateitį. Svarbiausia, kad pagrindinis tokių iniciatyvų tikslas būtų pasitikėjimo institucijomis, teisinės valstybės ir demokratinėmis vertybėmis atkūrimas. ES jaunimas galėtų būti demokratijos atgaivinimo ir aktyvaus pilietinio gyvenimo kertinis akmuo, paverčiantis ES idėjas iš abstrakčių sąvokų į gyvenimišką patirtį ir pakeičiantis piliečių poziciją iš paprastų rinkėjų į aktyvius ES politikos dalyvius (Hoskins & Mascherini, 2009).

Studentų iniciatyvos gali būti bendro pobūdžio ir tikslo, pavyzdžiui, judėjimai, skirti informuoti ir aktyvinti piliečius, arba kampanijos, skatinančios žmones imtis veiksmų konkrečiu klausimu. Pavyzdžiui, kadangi klimato kaita yra problema, kuri daro įtaką daugumai pasaulio šalių, studentai gali organizuoti mokyklų tinklus, kurie teiktų informaciją ir remtų Europos tikslus, pavyzdžiui, Žaliąjį susitarimą (O'Brien et al., 2018). Praktiškai jie gali organizuoti studentų grupes, kurios gali padėti mažinti atliekas, remti perdirbimo praktiką, skatinti tvarų maisto tiekimą ir raginti savo mokyklas ir vietos bendruomenes laikytis labiau gamtai draugiškos pozicijos, ypač dėl iškastinio kuro naudojimo.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Kita labai svarbi problema yra vadinamasis demokratijos deficitas, kitaip tariant, piliečių nepasitikėjimas demokratinėmis vertybėmis ir praktika. Vėlgi, mokiniai gali organizuoti diskusijų forumus, politinius simuliacijos žaidimus ar debatus ir kampanijas, kad kovotų su dezinformacija ir netikromis naujienomis. Tokie judėjimai gali skatinti pilietinį aktyvumą ir ugdyti politinį mąstymą, kūrybiškumą ir kritiškumą - svarbius įgūdžius būsimiems ES piliečiams.

Pasauliniu mastu ryškėja psichinės sveikatos krizė, kelianti grėsmę žmonių gerovei, ypač jaunimo tarpe. Socialinės žiniasklaidos ir kitų socialinių, ekonominių bei psichologinių veiksnių atsiradimas ir spartus naudojimas kelia grėsmę žmonių gerovei (Twenge & Campbell, 2018). Psichinės sveikatos problemų procentinė dalis tarp jaunimo yra distopinė (Pasaulio sveikatos organizacija, 2021). Mokyklų iniciatyvos, pavyzdžiui, psichinės sveikatos tinklai, paramos grupės ir skaitmeninių platformų naudojimas, gali panaikinti psichinės sveikatos problemų stigmą ir skatinti studentų solidarumą gerovės srityje.

Mokiniai gali organizuoti mokyklose ar skaitmeninėse platformose seminarus ir susitikimus, kuriuose būtų diskutuojama ir informuojama apie migraciją bei skatinamas tarpkultūrinis dialogas, kuris yra ES daugiakultūrinės ir daugiakalbės realybės pagrindas. Be to, mokiniai gali bendradarbiauti su NVO, siekdami didinti informuotumą apie pačias žmogaus judumo priežastis, pavyzdžiui, klimato kaitą, ginkluotus konfliktus ir skurdą. Galiausiai jie gali organizuoti daugiakalbes pamokas migrantams ir pabėgėliams, taip pat grupes, kurios rinktų būtiniausius daiktus žmonėms, kuriems reikia pagalbos.

Kad ES ir jos institucijos galėtų skatinti ir išlaikyti gyvybingą ir įtraukią visuomenę, būtina skatinti glaudesnį Europos piliečių, ypač jaunimo, bendradarbiavimą. Svarbu, kad studentai imtųsi iniciatyvų ir kad jauni žmonės aktyviai dalyvautų Europos institucijų ir politikos formavimo procesuose. Bendradarbiavimo tinklai gali skatinti pokyčius ir atkurti pasitikėjimą demokratinėmis vertybėmis ir ES institucijomis. Jaunimo aktyvistų grupių bendradarbiavimas

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

su NVO, politikos formuotojais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais gali suteikti unikalią galimybę įtvirtinti ES pagrindines vertybes ir kurti demokratinę ir įtraukią visuomenę visiems.

Šiandien jauni žmonės susiduria su sudėtingu pasauliu ir laikmečiu, kuriame gausu globalių problemų, tokių kaip klimato kaita, skaitmeninė nelygybė ir ginkluoti konfliktai. Atsakas į šiuos iššūkius turėtų būti kolektyvinis ir vadovaujamas jaunimo - būsimų ES piliečių. Norint spręsti šias problemas, reikalinga erdvė, kurioje jauni europiečiai galėtų veikti kolektyviai, mokytis vieni iš kitų ir kartu kurti sprendimus. Bendradarbiavimo jaunimo tinklai motyvuoja jaunimą tapti ne tik pasyviais stebėtojais, bet ir aktyviais piliečiais bei bendrakūrėjais kuriant ES ateitį. Be to, šie kolektyviniai judėjimai skatina bendradarbiavimą ir ugdo svarbius XXI amžiaus visuomenei įgūdžius, tokius kaip empatija, kritinis mąstymas, kūrybiškumas ir kūrybiškas problemų sprendimas. Bendradarbiavimo tinklai taip pat gali padėti jaunimui būti išgirstam ir prisiimti atsakomybę.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

5. Švietimo ir metodologinės rekomendacijos

5.1 Mokymo strategijos

Švietėjai atlieka svarbų vaidmenį informuodami jaunimą apie ES iššūkius ir suteikdami jam galių. Mokytojo vaidmuo klasėje, nagrinėjant šias temas, turėtų būti palengvintojo. Mokytojai turėtų kurti saugią, įtraukią ir pasitikėjimu grindžiamą aplinką, kurioje visi mokiniai galėtų tyrinėti šiuos klausimus.

Siūlomas metodas - konstruktyvistinis mokymosi požiūris, pagal kurį mokymasis grindžiamas mokinių ankstesnėmis žiniomis ir patirtimis. Svarbu, kad mokiniai dirbtų komandose, nes vėliau, tapę piliečiais, jie turės gebėti mąstyti ir veikti kolektyviai. Šie iššūkiai reikalauja ne tik individualių, bet ir kolektyvinių veiksmų, todėl ypač svarbu ugdyti mokinių bendradarbiavimo įgūdžius.

Toliau pateikiami keli siūlomi mokymo metodai, skirti šiai medžiagai dėstyti::

1) **Naujas žinias kurkite remdamiesi mokinių ankstesniu mokymusi.** Mokiniai galbūt yra girdėję apie kai kuriuos ES iššūkius naujienose ar iš savo šeimos narių ir gali ateiti į pamoką turėdami konkrečių minčių apie juos. Mokytojams svarbu pradėti nuo atvirų klausimų, kad išsiaiškintų, ką mokiniai jau žino apie temą, ir žinotų, nuo ko pradėti. Remiantis konstruktyvistine teorija, tai yra labai svarbu, kad naujos žinios būtų grindžiamos tuo, ką mokiniai jau žino.
2) **Diskusijos ir dialogas klasėje.** Daugelis šių iššūkių neturi vieno ar aiškaus sprendimo ir skatina mokinius mąstyti. Todėl nėra konkrečių atsakymų, kaip šiuos iššūkius galima išspręsti. Mokiniai gali apie tai mąstyti kaip bendruomenė. Mokytojas gali palengvinti dialogą ir sudaryti sąlygas diskusijai apie šiuos iššūkius, kad mokiniai galėtų mąstyti kaip tyrimo bendruomenė.
3) **Projektinis mokymasis.** Mokiniai gali dirbti grupėmis prie projektų. Kiekviena grupė gali sutelkti dėmesį į vieną ES iššūkį arba visos klasės grupės gali sutelkti dėmesį į tą

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

patį iššūkį, bet tirti skirtingus jo aspektus (pvz., priežastis, pasekmes). Grupės gali pačios ieškoti informacijos apie savo grupės temą. Jos gali pačios rasti medžiagą ir (arba) gauti įvairią medžiagą ir išteklius tyrimams. Tada jos gali klasėje pateikti grupės pristatymą apie temą, pasiūlyti sprendimus, kaip spręsti iššūkius, ir pasiūlyti tolesnius žingsnius mokinių iniciatyvoms įgyvendinti.

5.2 Skaitmeniniai įrankiai ir ištekliai

Toliau pateikiami kai kurie papildomi ištekliai, kuriuos galima naudoti (daugiausia iš ES mokymosi kampelio svetainės). Prie kiekvieno ištekliaus nurodoma, ar jis tinkamas konkrečios amžiaus grupės mokiniams.

Klimato kaita

Stalo žaidimas „Klimato veiksmai“ (dėmesys skiriamas individualiems įpročiams, kurie kenkia klimatui).

https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/climate-action-board-game_en

52 žingsniai link švaresnio miesto (12 - 15 metų vaikams)

https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/52-steps-towards-greener-city_en

Vaizdo įrašas apie Europos žaliąjį susitarimą vaikams (12 - 15 metų)

https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/eu-green-deal_en

Išteklius su vaizdo įrašų apie ES klimato veiksmus sąrašu (YouTube grojaraštis): https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/eu-climate-action_en

Infliacija

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Infliacija paaiškinta vaikams (9–12 metų) https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/inflation-explained-kids_en

Migracija

Kalbant apie migraciją, galite naudoti šį mokymo priemonių rinkinį, kurį parengė ES, UNHCR ir UNICEF ir kuris yra prieinamas „Mokymosi kampelyje“.

Pagalba žmonėms, priverstiems bėgti (9 - 15 metų mokiniai)

https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/helping-people-who-are-forced-flee_en

Išsamus interaktyvus mokymo priemonių rinkinys apie pasaulinę migraciją

https://wmr-educatorstoolkit.iom.int/

5.3 Novatoriški mokymosi metodai

Kai kurie mokymosi metodai, kuriuos galima taikyti:

1) Mokymasis grupėse. Tai gali vykti projektinio mokymosi metu arba kitose veiklose, pavyzdžiui, rengiant grupinius pristatymus. Viena grupė galėtų pristatyti vietos problemą, susijusią su klimato kaita, jos poveikį vietos bendruomenei ir galimus veiksmus, kuriais būtų galima pagerinti situaciją. Kita grupė galėtų analizuoti pagrindinius elementus, reikalingus piliečiams veikti kolektyviai, pavyzdžiui, paaiškinti, kodėl įtrauktis ir bendradarbiavimas yra itin svarbūs sprendžiant šiuolaikinius iššūkius.
2) Vaidmenų žaidimas/diskusija. Šie du mokymosi metodai gali būti derinami, nes ES iššūkiai dažnai yra kontraversiški. Mokiniai gali atlikti skirtingus vaidmenis ir diskutuoti apie šias problemas iš jiems priskirto vaidmens perspektyvos. Vaidmenų žaidimas gali palengvinti diskusiją, ypač tais atvejais, kai dauguma mokinių klasėje linkę pritarti vienam požiūriui (pavyzdžiui, klimato krizės sprendimo svarbai). Vaidmenų žaidimo ar

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

diskusijos metu gali būti pristatomi skirtingi požiūriai. Pavyzdžiui, vienas mokinys gali bandyti įtikinti suinteresuotąją šalį dėl konkretaus ES iššūkio svarbos (pvz., vietos veiksmų klimato kaitos srityje), o kitas - vaidinti asmenį, kuris priešinasi pokyčiams arba neskiria šiam iššūkiui reikšmės. Panašiai ES iššūkiai gali būti nagrinėjami diskusijų forma, pasitelkiant vaidmenų žaidimą (pvz., viena komanda gali palaikyti ES sprendimus ir pabrėžti ES svarbą, o kita - atstovauti euroskeptiškam požiūriui).

3) Renginiai, atviri vietos bendruomenei. Labai svarbu organizuoti renginius, atvirus vietos bendruomenei, ir sudaryti sąlygas įvairių suinteresuotųjų šalių dialogui. ES iššūkiai neapsiriboja vien švietimo kontekstu - jie turi reikšmingų socialinių pasekmių. Todėl mokinių iniciatyvos neturėtų būti ribojamos tik mokyklos bendruomene. Dėl šių priežasčių siūloma organizuoti renginius ir kviesti vietos suinteresuotuosius asmenis (pavyzdžiui, tėvus, savivaldybės tarybos narius, NVO atstovus). Tokiu būdu mokiniai gali imtis lyderystės ir vadovauti iniciatyvoms realiame kontekste. Pavyzdžiui, mokiniai galėtų parengti spektaklį ar pristatymą apie klimato krizę ir pakviesti bendruomenės narius dalyvauti, siekiant didinti visuomenės sąmoningumą.

5.4 Vertinimo metodai

Šiame vadove aptariamos temos susijusios su nuolatiniu mokinių, kaip piliečių, mokymusi. Todėl rekomenduojama naudoti tik formuojamąjį vertinimą. Formuojamasis vertinimas susijęs su mokymusi. Pagrindinis vertinimo, susijusio su ES iššūkiais, tikslas turėtų būti mokinių mokymasis ir nuolatinis grįžtamojo ryšio teikimas jiems dėl tolesnių veiksmų ir tyrimų. Toliau pateikiami kai kurie formuojamojo vertinimo metodai, kuriuos mokytojai galėtų naudoti.

Diagnostinis vertinimas

Kaip rekomenduota anksčiau, pamoka galėtų prasidėti diagnostiniu vertinimu, kad mokytojas galėtų sužinoti, ką mokiniai jau žino apie temą. Tai gali būti atviri klausimai, pvz.

„Kas yra Europos Sąjunga?“

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

„Ar žinote kokių nors iššūkių, su kuriais šiuo metu susiduria ES piliečiai?“

Arba atviri klausimai, susiję su iššūkiais, apie kuriuos bus mokoma, pvz.

„Ar kada nors girdėjote apie ES skepticizmą? Ar žinote, kas tai yra?“

Šie atviri klausimai gali išryškinti mokinių išankstines nuostatas ir galimas klaidingas sampratas. Mokytojai gali užrašyti mokinių atsakymus ant lentos, kai mokiniai pateikia savo idėjas, kad vėliau jas būtų galima aptarti. Klaidingos sampratos taip pat yra naudingos, bet jas reikia greitai ištaisyti mokytojo ar bendramokslių atsiliepimais, kad mokiniai galėtų pakeisti savo pažinimo struktūras.

Jei kai kurie mokiniai nedrįs pristatyti savo idėjų prieš visus, galima apsvarstyti galimybę pristatyti idėjas anonimiškai. Tai galima padaryti naudojant skaitmeninius išteklius (pvz., „Padlet“ suteikia mokiniams galimybę anonimiškai paskelbti savo idėjas). Kita vertus, tai galima padaryti ir paprasčiau, pvz., įdėti popierius/užrašus su idėjomis į dėžutę, mokiniams nenurodant savo vardo, jei jie to nenori.

Pamokos metu

Pamokos metu galima taikyti šiuos formuojamojo vertinimo metodus

1) **Klausimai**. Mokiniams gali būti užduodami klausimai, siekiant patikrinti jų supratimą, kai pristatomos naujos sąvokos. Šių sąvokų mokymo interaktyvumas yra labai svarbus. Klausimai neturi būti orientuoti tik į žemesnio lygio mąstymo įgūdžius, pvz., klausimai apie sąvokos apibrėžimą ar paprasčiausiai ES iššūkių paminėjimas. Šie klausimai taip pat gali būti orientuoti į mokinių aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius pagal Bloomo taksonomiją. Taigi mokytojas galėtų užduoti mokiniams tokius klausimus kaip „Ar galite paaiškinti, kokie iššūkiai šiuo metu kyla ES kaip taikos projektui?“, „Kas sukelia euroskepticizmą?“, „Ar nepasitikėjimas politinėmis institucijomis yra pagrindinė euroskepticizmo priežastis? Jei taip, kodėl taip manote?“. Tokio tipo klausimai gali būti laikomi formuojamuoju vertinimu, nes jie suteikia mokytojui informacijos apie mokinių

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

supratimą ir mąstymą ir leidžia jam reaguoti taip, kad padėtų mokiniams toliau tobulėti. Šie klausimai taip pat gali padėti mokiniams išsiaiškinti savo mintis ir stebėti savo pažangą, nes jie turi paaiškinti savo idėjas arba pagrįsti savo nuomonę.

2) **Stebėjimas klasėje.** Pamokos metu mokiniai turės galimybę dirbti bendradarbiaudami ir savarankiškai. Todėl mokytojas gali stebėti, kaip jie dirba komandose ar savarankiškai, ir teikti pagalbą. Mokytojo vaidmuo yra teikti grįžtamąjį ryšį, kad padėtų mokiniams tobulėti mokymosi procese.

Pamokos pabaigoje

1) **Išeinamojo bilieto metodas**. Mokiniai, išeidami iš klasės, gali trumpai atsakyti į tris pagrindinius klausimus. Jie gali būti susiję su mokinių žiniomis (pvz., koks galimas sprendimas ES skepticizmo problemai spręsti?), mokinių klausimais (pvz., ko šiandien nesupratau?) arba mokinių mokymosi patirtimi ir preferencijomis (pvz., kas man patiko šiandienos pamokoje? arba ką norėčiau pakeisti kitoje pamokoje?). Remdamasis šiais atsakymais, mokytojas gali atitinkamai koreguoti tolesnių pamokų turinį ir metodus.
2) **Savaiminio vertinimo rubrikos**. Mokiniai galėtų savarankiškai įsivertinti, ko išmoko pamokos pabaigoje. Šis vertinimo būdas suteikia mokiniams aktyvų vaidmenį ir leidžia jiems stebėti savo mokymosi procesą. Rubrika turėtų būti pateikta lentelės forma, joje neturėtų būti daugiau nei trys mokymosi tikslai, kuriuos buvo siekiama pasiekti per paskutinę pamoką. Jei rubrika taikoma visam skyriui, ji gali apimti daugiau mokymosi tikslų. Mokiniai galėtų rinktis iš kelių vertinimo lygių, stebėdami savo pažangą siekiant tikslo, nes mokymasis yra tęstinis procesas. Tai nėra paprasta dichotomija - „pasiekta“ arba „nepasiekta“.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

6. Santrauka ir pagrindinės išvados

6.1 Pagrindinių sąvokų apibendrinimas

Pilietinis aktyvumas yra gyvybiškai svarbus demokratinėms visuomenėms, nes jis įgalina piliečius aktyviai dalyvauti formuojant viešuosius reikalus. Jis apima tokius veiksmus kaip bendruomenės įsitraukimas, aktyvizmas ir kultūrinės iniciatyvos, o švietimas atlieka esminį vaidmenį jį skatinant.

Klimato krizė yra pavyzdys pasaulinės problemos, kuri peržengia sienas. Ji reikalauja koordinuotų veiksmų iš tarptautinių organizacijų, tokių kaip ES, ir nacionalinių vyriausybių, siekiant įgyvendinti tvarias politikos priemones.

Demokratinis atsparumas - tai demokratinių institucijų ir visuomenių gebėjimas atlaikyti iššūkius, tokius kaip dezinformacija, populizmas ar krizės, prie jų prisitaikyti ir kartu išlaikyti pagrindines demokratines vertybes bei funkcijas.

Pasaulinė pilietybė reiškia asmenų sąmoningumą ir atsakomybę už savo šalies ribų. Ji pabrėžia pasaulinės tarpusavio priklausomybės supratimą ir skatina tokias vertybes kaip solidarumas, teisingumas ir tvarumas.

Tarpvyriausybinės organizacijos yra oficialios struktūros, kuriose suverenios valstybės bendradarbiauja spręsdamos konkrečius klausimus. Tokių organizacijų pavyzdžiai - NATO, JT ir EBPO. Jos padeda valstybėms spręsti tarpvalstybines problemas ir skatina tarptautinį bendradarbiavimą.

Politinė poliarizacija nėra nauja sąvoka, tačiau dėl dezinformacijos ir netikrų naujienų plitimo ji pasiekė naują lygį. Didėjanti nelygybė ir dezinformacija prisideda prie politinio susiskaldymo, keliančio grėsmę demokratiniam dialogui. Šiai tendencijai priešintis labai svarbu švietimas ir pilietinis aktyvumas.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Regioninio bendradarbiavimo grupės yra kaimyninių šalių aljansai, kurie bendradarbiauja politiniu, ekonominiu ar kultūriniu lygmeniu (pvz., Vyšegrado grupė, SEECP). Jos stiprina regioninę įtaką ir sprendžia bendras problemas.

Jaunimo įsitraukimas - tai aktyvus jaunų žmonių dalyvavimas pilietiniame gyvenime. Tai yra būtina siekiant sukurti ateities demokratijas ir gali būti skatinama per mokyklų iniciatyvas, bendruomenės projektus ir švietimo programas.

6.2 Refleksijos klausimai

Susipažinęs su ES iššūkiais, skaitytojas galėtų apmąstyti šiuos klausimus:

1) Kaip pilietis, kaip galėtumėte prisidėti prie šių ES iššūkių sprendimo?
2) Kaip mokytojas, kaip galėtumėte geriausiai parengti mokinius sparčiai kintantiems ES iššūkiams?
3) Ar galėtume įvardyti keletą praktinių veiksmų ar iniciatyvų, kurias galėtumėte įgyvendinti šiais mokslo metais, susijusių su vienu ar keliais iššūkiais jūsų mokykloje ar mokyklos bendruomenėje (pvz., bendradarbiaujant su kolegomis)?
4) Ar galėtumėte susieti tai, ką šiuo metu darote savo dėstomo dalyko srityje, su vienu iš ES iššūkių (pvz., taikydami problemų sprendimo užduotis, įkvėptas vieno iš šių iššūkių, kaip savo dalyko dalį)?

6.3 Praktinis pritaikymas

Anksčiau buvo aptarti veiksmų planai. Mokytojai ir kiti pedagogai gali įgalinti jaunimą ir palengvinti mokinių iniciatyvas, kurios gali būti įgyvendinamos tiek mokykloje, tiek už jos ribų. Pavyzdžiui, kai kurios aptartos iniciatyvos skatina vietos bendruomenės įsitraukimą. Be šių jaunimo inicijuojamų veiklų, pedagogai taip pat gali imtis iniciatyvų savo mokykloje, siekdami spręsti su ES iššūkiais susijusias problemas, arba bendradarbiauti su kitomis mokyklomis bendriems tikslams pasiekti. Daugeliu atvejų pedagogų inicijuotos veiklos papildo mokinių veiksmus, kai šie jaučiasi įgalinti ir aktyviai dalyvauja sprendžiant minėtas problemas.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Mokykloje: Švietimo specialistai gali imtis mažesnių ar didesnių veiksmų savo mokykloje, susijusių su šiais iššūkiais. Jie gali atsižvelgti į mokinių idėjas šiuo klausimu. Pavyzdžiui, mokyklos švietimo specialistai gali bendradarbiauti (ir įtraukti mokinius) kurdami visos mokyklos ekologišką politiką su gerosiomis praktikomis, kad mokykla išliktų ekologiška klimato kaitos klausimais. Pavyzdžiui, mokykla galėtų turėti politiką dėl popieriaus ar elektros naudojimo klasėse ir tinkamo prietaisų naudojimo.

Be to, veiksmingas ES piliečių skaitmeninių gebėjimų ugdymas yra labai svarbus sprendžiant su skaitmeninimu ir nelygybe susijusias problemas. Skaitytojas gali apsilankyti Europos mokyklų tinklo (European Schoolnet) svetainėje, kurią rasite paspaudę šią nuorodą, ir perskaityti keletą naujausių atvejų tyrimų, kuriuose parodoma, kaip 15 mokyklų visoje Europoje sėkmingai ugdo mokinių skaitmeninius gebėjimus taikydamos strateginį vadovavimą ir novatoriškus metodus.

http://www.eun.org/news/detail?articleId=12250804

Tai tik keletas pavyzdžių, tačiau jie rodo, kaip šie iššūkiai gali įkvėpti mokyklų lygmens politikos ir veiksmų iniciatyvas. Mokyklos neturi riboti šių iniciatyvų tik mokyklos ribose. Šios iniciatyvos gali įkvėpti mokinių ir mokyklos darbuotojų veiksmus už mokyklos ribų. Pavyzdžiui, geros „žaliosios“ praktikos (pvz., išjungti kambario šviesą, kai jis nenaudojamas) gali būti perkeltos į mokinių kasdienę praktiką namuose.

Mokyklų bendradarbiavimas: Mokyklos taip pat gali organizuoti iniciatyvas bendradarbiaudamos su kitomis mokyklomis. Kadangi šioms iniciatyvoms gali prireikti papildomų lėšų, ES siūlo finansavimą projektams remti. Pagrindinis šių iniciatyvų finansavimo šaltinis yra ERASMUS+. Daugiau informacijos galima rasti finansavimo puslapyje

https://education.ec.europa.eu/funding

Be to, šiame puslapyje pateikiami konkretūs kvietimai teikti paraiškas kiekvienam švietimo etapui.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

https://erasmus-plus.ec.europa.eu/funding-calls

7. Savęs vertinimas ir testo klausimai

7.1 Savęs vertinimo klausimai

Ši trumpa dalis skirta savikontrolės klausimams apie anksčiau išmoktą medžiagą:

1) Paminėkite penkis iššūkius, su kuriais Europos Sąjunga susiduria šiuo metu arba gali susidurti artimiausioje ateityje.
2) Keletu sakinių paaiškinkite, kas lėmė euroskepticizmą Europoje ir kaip, jūsų nuomone, šią problemą galima išspręsti.
3) Įsivaizduokite, kad turite vienam iš savo mokinių paaiškinti, kas yra migracija ir kaip ji gali būti iššūkis. Pabandykite paaiškinti šias idėjas paprastais žodžiais, pabrėždami tikrąsias migracijos priežastis.
4) Nurodykite du būdus, kaip finansų krizė gali būti iššūkis ES solidarumui.

7.2 Žiniomis pagrįsti klausimai

1) Sudarykite sąrašą organizacijų, kuriose dalyvauja ES valstybės narės. Ar galite prisiminti kai kurias organizacijas, kurios dalyvauja kiekvienoje iš šių organizacijų? Ar galite prisiminti kai kurias nares, kurios nedalyvauja?

2) Kuris iš šių veiksnių gali būti laikomas pagrindine euroskepticizmo priežastimi?
    a) Kraštutinis dešinysis populizmas.
    b) Geopolitinės krizės.
    c) Nepasitikėjimas politinėmis institucijomis.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

3) Kodėl buvo suabejota ES, kaip taikos projekto, vaidmeniu?

a) ES nepavyko išlaikyti taikos Europoje, ir ginkluoti konfliktai šioje teritorijoje kartojasi.
b) ES valstybės narės vis dar dalyvauja kariniuose veiksmuose ir NATO.
c) ES neturi jokios įtakos ginkluotiems konfliktams.

4) Kuris iš šių teiginių gali būti laikomas ES iššūkiu, kurį netiesiogiai sukėlė Šengeno konvencija?

a) Vidaus sienų atvėrimas, lemiantis nedarbo augimą.
b) Sienų kontrolės atnaujinimas, turintis įtakos turizmui ir prekybai.
c) Neproporcingai dideli migracijos srautai ES išorės sienų valstybėse.

5) Ar klimato kaitos priemonės, skirtos ekologiškam perėjimui, turi vienodą poveikį visoms ES valstybėms narėms?

a) Ne, jos labiau veikia kai kurias ES valstybes nares ir šeimas, o tai kelia socialinio teisingumo klausimus.
b) Taip, nes tai nėra vietos, o pasaulinė problema. Ši problema neturėtų būti sprendžiama kiekvienoje šalyje atskirai.
c) Žaliosios perėjimo priemonės turi įtakos ne tik valstybėms narėms, bet ir visoms šalims pasaulyje.

6) Parašykite 3 ES iššūkius, kuriuos kraštutinė dešinė naudojo savo naratyvuose. Tada trumpai paaiškinkite, kaip kraštutinė dešinė tuo pasinaudojo.

a) _____: _____
b) _____: _____

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

c) _____: _____

7) Trumpai apibūdinkite galimas trumpalaikes ar ilgalaikes neigiamas pasekmes kiekvienam iš šių aspektų, jei skaitmeninio švietimo veiksmų planas nebus sėkmingas.

ekonomika

_____

_____

visuomenė

_____

_____

švietimas

_____

_____

7.3 Praktiniai uždaviniai

Šioje užduotyje jūsų prašoma pagalvoti apie studentų iniciatyvas. Susipažinę su ES iššūkiais, pradėkite kurti vieną iš jų savo klasei (-ėms). Galite apsvarstyti šiuos klausimus:

1) Ar leisite mokiniams patiems nuspręsti, kokį iššūkį jie labiausiai nori tirti, ar nuspręsite patys? Kodėl? Pagal kokius kriterijus pasirinksite temą arba kaip palengvinsite mokiniams temos pasirinkimo procesą?
2) Kokios iniciatyvos gali būti susijusios su šiuo iššūkiu? Surinkite keletą iniciatyvų, kurias galėtumėte įgyvendinti su savo mokiniais.
3) Kuri galimybė, jūsų nuomone, būtų įdomesnė vietos bendruomenei? Kuri galimybė, jūsų nuomone, būtų vertingesnė?

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

4) Pasirinkite vieną iš variantų (pvz., sukurkite mini kampaniją apie atsinaujinančią energiją mieste) ir užrašykite konkrečius žingsnius, reikalingus šiam tikslui pasiekti.
    a) Kokie yra būtini reikalavimai?
    b) Ką apims tikroji kampanija?
    c) Kaip galima įtraukti vietos bendruomenę?
    d) Kur ir kada šios iniciatyvos galėtų būti įgyvendinamos, kad kuo daugiau studentų ir vietos bendruomenės narių įsitrauktų į šias veiklas?

Projekto partneriai

EGER 1774 ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM · SOCIAL NEBULA · universität wien · SALESIANOS DO PORTO · ŠIAULIŲ „SAULĖS" PRADINĖ MOKYKLA

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Nuorodos

Bessant, J. (2004). Prieštaringi pranešimai: jaunimo dalyvavimas ir demokratinė praktika. *Australijos politikos mokslų žurnalas, 39*(2), 387–404. https://doi.org/10.1080/1036114042000238573

Bocquillon, P. (2024). Klimato ir energetikos permainos aplinkos apsaugos pasipriešinimo laikais? Europos Sąjungos „Žaliasis susitarimas“ nuo priėmimo iki įgyvendinimo. JCMS: Bendrosios rinkos studijų žurnalas, 62(1), 124–134. https://doi.org/10.1111/jcms.13675

Castiglioni, F. (2024). „Agresyvus“ bendradarbiavimas: aplinka kaip karšta tema ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų jūros regiono šalių santykiuose. A. Ribeiro Hoffmann, P. Sandrin, & Y. E. Doukas (red.), Klimato kaita regioniniu požiūriu (27 tomas, p. 43–57). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-49329-4_4

Chaudary, M. S. A. (2025). *Ličio svajonės, vietos kovos: navigacija po geopolitiką ir socialines bei ekologines mažai anglies dioksido išmetančios ateities sąnaudas*. *Energy Research & Social Science, 121*, 103952. https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.103952

Colgan, J. D., Green, J. F., & Hale, T. N. (2021). Turto perkainojimas ir egzistencinė klimato kaitos politika. *Tarptautinė organizacija, 75*(2), 586–610. https://doi.org/10.1017/S0020818320000296

Dedman, M. J. (2010). Europos Sąjungos ištakos ir raida 1945–2008 m.: Europos integracijos istorija. Routledge.

De Grauwe, P. (2010). Finansų krizė ir euro zonos ateitis (Briugės Europos ekonominės politikos apžvalga Nr. 21). Europos ekonomikos studijų katedra, Europos koledžas.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Eilstrup-Sangiovanni, M. (2021). Europos sienų atkūrimas? Kolektyvinės veiklos kliūtys „Europos tvirtovei“. *Europos viešosios politikos žurnalas, 28(*3), 447–467. https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1881585

Furlong, A., & Cartmel, F. (2006). *Jaunimas ir socialiniai pokyčiai*. McGraw-Hill Education (JK).

Geddes, A. (2018). Europos Sąjungos migracijos valdymo politika. *JCMS: Bendrosios rinkos studijų žurnalas, 56*(1), 120–130. https://doi.org/10.1111/jcms.12763

Genschel, P. (2022). Karinė integracija? Karas Ukrainoje, Europos Sąjunga ir pagrindinės valstybių galios. *Europos viešosios politikos žurnalas, 29*(12), 1885–1900. https://doi.org/10.1080/13501763.2022.2141823

Hafner, M., & Raimondi, P. P. (2020). ES energetikos perėjimo prioritetai ir iššūkiai: nuo Europos žaliosios paketo iki naujojo Žaliojo susitarimo. *Rusijos ekonomikos žurnalas, 6*(4), 374–389. https://doi.org/10.32609/j.ruje.6.55375

Hargittai, E. (2003). Skaitmeninė atskirtis ir ką daryti. *Naujosios ekonomikos vadovas*, *2003*, 821–839.

Hoskins, B. L., & Mascherini, M. (2009). Aktyvios pilietybės vertinimas naudojant sudėtinį rodiklį. *Socialinių rodiklių tyrimai*, *90*, 459-488. https://doi.org/10.1007/s11205-008-9271-2

Humphrey, J. (2010). Europos vystomasis bendradarbiavimas kintančiame pasaulyje: kylančios galios ir pasauliniai iššūkiai po finansų krizės. Vystymosi studijų institutas.

Kalaitzaki, K. (2021). ES pagrindinių teisių taikymas finansų krizės metu: ES pilietybė į pagalbą? *Europos viešoji teisė, 27*(2), 331–354. https://doi.org/10.54648/euro2021015

Kaiser, W., Leucht, B., & Rasmussen, M. (2009). Europos Sąjungos istorija: transnacionalinės ir viršnacionalinės politikos ištakos 1950–1972 m. Routledge.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Karatrantou, A., Panagiotakopoulos, C. (2023). Skaitmeninės atskirties problemos Graikijoje: sisteminė apžvalga. Tomczyk, Ł., Guillén-Gámez, F.D., Ruiz-Palmero, J., Habibi, A. (red.) Nuo skaitmeninės atskirties prie skaitmeninės įtraukties. Paskaitos užrašai apie švietimo technologijas. Springer, Singapūras. https://doi.org/10.1007/978-981-99-7645-4_12

Kelemen, R. D., & McNamara, K. R. (2022). Valstybės kūrimas ir Europos Sąjunga: rinkos, karas ir nevienodas Europos politinis vystymasis. Lyginamosios politinės studijos, 55(6), 963–991. https://doi.org/10.1177/00104140211047393

Kitsara, I. (2022). Dirbtinis intelektas ir skaitmeninė atskirtis: inovacijų perspektyva. *Platformos ir dirbtinis intelektas: naujos kartos kompetencijos* (pp. 245-265). Cham: Springer International Publishing.

Koivusilta, L. K., Lintonen, T. P., & Rimpelä, A. H. (2007). Paauglių informacinių ir ryšių technologijų naudojimo orientacijos: skaitmeninė atskirtis pagal sociodemografinę padėtį, išsilavinimą ir sveikatą. *Skandinavijos visuomenės sveikatos žurnalas*, *35*(1), 95-103.

Lai, J., & Widmar, N. O. (2021). Skaitmeninės atskirties peržiūrėjimas COVID-19 eroje. *Taikomosios ekonomikos perspektyvos ir politika*, *43*(1), 458–464.

Lutz, C. (2019). Skaitmeninė nelygybė dirbtinio intelekto ir didžiųjų duomenų amžiuje. *Žmogaus elgsena ir naujos technologijos*, *1*(2), 141–148.

Lythreatis, S., Singh, S. K., & El-Kassar, A. N. (2022). Skaitmeninė atskirtis: apžvalga ir ateities mokslinių tyrimų darbotvarkė. *Technologijų prognozavimas ir socialiniai pokyčiai*, *175*, 121359.

Moloney, N. (2011). I. REFORMA AR REVOLIUCIJA? FINANŲ KRIZĖ, ES FINANŲ RINKŲ TEISĖ IR EUROPOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS INSTITUCIJA. *Tarptautinė ir lyginamoji teisė, 60*(2), 521–533. doi:10.1017/S0020589311000145

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Maciejewski, M. (2024 m. balandis). Pokyčiai iki Bendrojo Europos akto priėmimo. Europos Parlamento informaciniai lapeliai. Europos Parlamentas.

Marchi, R. (2012). Naudodamiesi „Facebook“, tinklaraščiais ir netikromis naujienomis, paaugliai atmeta žurnalistinį „objektyvumą“. *Komunikacijos tyrimų žurnalas, 36*(3), 246-262. https://doi.org/10.1177/0196859912458700

O'brien, K., Selboe, E., & Hayward, B. M. (2018). Jaunimo aktyvizmo klimato kaitos klausimais tyrimas. *Ekologija ir visuomenė*, *23*(3).

Selwyn, N. (2004). Politinio ir visuomenės supratimo apie skaitmeninę atskirtį persvarstymas. *Naujosios žiniasklaidos priemonės ir visuomenė*, *6*(3), 341–362.

Siitonen, L. (2022). Normatyvinė galia ar tvirtovė Europa? Normatyvinė politikos darnumas tarp Europos Sąjungos vystymosi, migracijos ir užsienio politikos. Vystymosi politikos apžvalga, 40(Suppl. 1), e12603. https://doi.org/10.1111/dpr.12603

Taggart, P., & Szczerbiak, A. (2018). Brexit perspektyvoje: euro zonos ir migracijos krizės bei Brexit poveikis euroskepticizmui Europos valstybėse. *Europos viešosios politikos žurnalas, 25*(8), 1194–1214. https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1467955

Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2018). Ryšys tarp ekrano laiko ir prastesnės vaikų ir paauglių psichologinės gerovės: gyventojų tyrimo duomenys. *Prevencinės medicinos ataskaitos*, *12*, 271-283.

UNHCR. (2018). Operacinis portalas pabėgėlių situacijoms: situacija Viduržemio jūros regione. Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių komisaras. http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean

Van Dijk, J. (2020). *Skaitmeninė atskirtis*. John Wiley & Sons.

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.

Vicente, M. R., & López, A. J. (2011). Regioninės skaitmeninės atskirties vertinimas 27 Europos Sąjungos valstybėse. *Telekomunikacijų politika*, *35*(3), 220-237.

Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). (2021). *Paauglių psichinė sveikata.* https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health

EuroCivic Lab projektas (2024-1-HU01-KA220-SCH-000251467) yra bendrai finansuojamas Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autorių nuomonės ir požiūriai, kurie nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios agentūros (EACEA) nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikomos atsakingomis už juos.